

УДК:338.2

ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК ЧИННИК УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ БІЗНЕСУ ТА ВЛАДИ В УКРАЇНІ.

Луценко О. М., аспірант кафедри економічної теорії, національної та прикладної економіки Класичного приватного університету, м. Запоріжжя

Луценко О.М. Державно-приватне партнерство як чинник удосконалення взаємодії бізнесу та влади в Україні.

Розглянути поняття, завдання соціального партнерства. Проаналізувати принципи соціального партнерства та сфери діяльності, де вони взаємодіють з бізнесом і владою. Визначити механізми соціального партнерства.

Соціальне партнерство - система інститутів і механізмів узгодження інтересів учасників виробничого процесу: працівників і роботодавців, заснована на рівній співпраці. Розвиток соціального партнерства в його різних формах - важлива складова частина процесу посилення соціальної спрямованості сучасної ринкової економіки, її соціалізації. Розвиток системи соціального партнерства створює можливість досягнення відносного балансу інтересів працівників і роботодавців на основі співробітництва, компромісу, веде до соціального консенсусу. Воно служить дієвим інструментом поєднання економічної ефективності та соціальної справедливості.

Соціальне партнерство постає як спосіб співпраці, форма органічної взаємодії багатоманітних суб'єктів соціально-економічних відносин, які дозволяють їм вільно висловлювати свої інтереси в контексті пошуку цивілізованих, і головне, ефективних засобів їх гармонізації.

Основним мотиваційним механізмом участі в системі соціального партнерства сторонами визнається його ефективний і взаємовигідний характер. Однак активно беруть участь у реалізації соціального партнерства комерційні підприємства та некомерційні організації користуються пріоритетною підтримкою регіональної влади, об'єднують підприємців, профспілок, інших громадських організацій, у тому числі в системі державного та муніципального замовлення.

Lutsenko O. Public-private partnership as a factor in improving the interaction between business and government in Ukraine.

The article discusses the concept of public-private partnerships, analyzes aspects of collaboration between business and government at present. The essence of public-private partnerships. We consider the concept of positive and negative sides. A well informed role in the development of the national economy plays a public-private partnership.

Businessmen which actively develop and "go with the times" often twist the concept of social responsibility and state-private partnerships.

Social responsibility in the broad sense means certain expectations of society regarding the owners and management, production structures, on the one hand, and awareness of their duty to society, staff, individual for their actions and their social consequences - on the other.

State and private business are not mutually exclusive, but complementary sectors of the economy and politics. A civilized market cannot exist in any country without a strategic partnership between the state and private sector. The analysis of experience and consequences of the period of "shock" phase of reforms by experts notes that "separation" of the state of the economy was a system error, since the state-private partnership (SPP) could be a successful

means of overcoming the contradictions between the free market and public administration during transition from a centralized economy to a market economy.

The state and business should act as equal partners in the formulation and implementation of various projects, having equal rights and responsibilities for the implementation of strategic decisions.

Луценко Е.М. Государственно-частное партнерство как фактор усовершенствования взаимодействия бизнеса и власти в Украине.

Рассмотреть понятие, задачи социального партнерства. Проанализировать принципы социального партнерства и сферы деятельности, где они взаимодействуют с бизнесом и властью. Определить механизмы социального партнерства.

Социальное партнерство - система институтов и механизмов согласования интересов участников производственного процесса: работников и работодателей, основанная на равном сотрудничестве. Развитие социального партнерства в его различных формах - важная составная часть процесса усиления социальной направленности современной рыночной экономики, ее социализации.

Развитие системы социального партнерства создает возможность достижения относительного баланса интересов работников и работодателей на основе сотрудничества, компромисса, ведет к социальному консенсусу. Оно служит действенным инструментом сочетания экономической эффективности и социальной справедливости.

Социальное партнерство выступает как способ сотрудничества, форма органичного взаимодействия многообразных субъектов социально-экономических отношений, которые позволяют им свободно выражать свои интересы в контексте поиска цивилизованных, и главное, эффективных средств их гармонизации.

Основным мотивационным механизмом участия в системе социального партнерства сторонами признается его эффективный и взаимовыгодный характер. Однако активно участвуют в реализации социального партнерства коммерческие предприятия и некоммерческие организации пользуются приоритетной поддержкой региональной власти, объединений предпринимателей, профсоюзов, других общественных организаций, в том числе в системе государственного и муниципального заказа..

Постановка проблеми. На сьогоднішній день державно-приватне партнерство не достатньо розвивається, в даній статті показаний аналіз даних і наведені шляхи удосконалення для активної взаємодії влади і бізнесу, тим самим підвищуючи рівень розвитку економіки країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню державно-приватного партнерства присвячено безліч публікацій вітчизняних та іноземних учених: Варнавський В.Г., Жулин О.В., Сімсон О. Павлюк К.В., Павлюк С.М., Гриценко Л.Л., Мельник М., Винник О.М., Сай І.А.

Наукові дослідження були присвячені вивченню проблематики взаємодії держави і приватного сектора, однак недостатньо уваги визначено таким важливим питанням як: розвиток державно-приватного партнерства як чинник взаємодії бізнесу і влади, тому дана тема є актуальною.

Мета. Визначити взаємозв'язок бізнесу і влади. Проаналізувати місце бізнесу і влади в державно-приватному партнерстві. Визначити розвиток державно-приватного партнерства на сучасному етапі.

Викладення основного матеріалу. Взаємодії органів влади та бізнесу засновані на принципах, які на наш погляд найкраще представлені в таблиці 1.

Таблиця 1 - Порівняльна характеристика принципів взаємодії бізнесу і влади

Офіційна трактовка	Реальне втілення
<ul style="list-style-type: none"> • Організація процесу взаємодії виключно на законних підставах • Орієнтація на співпрацю, партнерські відносини, де обов'язковою є виконання прийнятих на себе обставин. Опора на «ініціативу знизу» • Взаємозацікавленість при укладанні договірних зобов'язань • Декларація колективного способу прийняття рішень з приводу стратегії подальшого розвитку підприємництва. Активна позиція бізнесу і влади • Підтримка перспективних видів бізнесу 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємодія будується за рамками прийнятого законодавства, відносини персоніфіковані. 2. Часте невиконання зобов'язань, подвійна гра (бізнес - приховування податків; влада - неефективне витрачання коштів). Відбувається формальний двосторонній діалог. 3. Досить часто полягають взаємовигідні угоди, засновані на тіньових взаємодіях. 4. Принцип чиновника «не висуватися» (з інтерв'ю підприємництва); бізнес слабо консолідований, його позиції не домінують при ухваленні рішень. 5. Вузьке коло підприємців отримує реальну підтримку.

Складено на підставі джерела [1, с. 88.]

Виходячи, з наведеної таблиці порівняльної характеристики можна зробити висновок, що взаємодія бізнесу і влади – є важливою ланкою розвитку країни і продовжує розвиватися. На наш погляд також дуже цікавим і важливим фактором є державно-приватне партнерство, що в свою чергу дозволяє вивести економіку країни на новий рівень. Що б дати точний висновок і аналіз, пропонуємо більш конкретно розглянути цю гіпотезу. Стрімких обертів набирає конкуренція, як локальна, так і глобальна. Найефективнішим інструментом конкуренції в бізнесі є принципи соціальної відповідальності, які безпосередньо стосуються суспільного життя, як самої людини, так і громадськості в цілому.

Кожна людина може однозначно сказати, що бізнес повинен розвиватися і забезпечувати гідне життя населенню, однак він не в змозі, виконувати всі поставлені функції і вимоги, які покладені на державу для розвитку країни. Для того що б розділяти інтереси між бізнесом, суспільством і державою виникло поняття партнерство.

Держава і приватний бізнес є не взаємовиключними, а взаємодоповнюючими секторами економіки та політики. Без стратегічного партнерства держави з приватним сектором цивілізований ринок не може існувати ні в одній країні. Аналізуючи досвід і наслідки періоду «шокового» етапу реформ фахівці відзначають, що «відділення» держави від економіки було системною помилкою, оскільки державно-приватні партнерства (далі за текстом – ДПП) могли стати успішним засобом подолання суперечності між вільним ринком і державним управлінням в умовах переходу від централізованої економіки до ринкової [2, С. 3-9].

Існує точка зору, що залучення приватно-підприємницького сектора до вирішення соціальних і економічних завдань може зробити державу «ефективною і гнучкою» [3, С. 104-116.].

Дана думка має місце бути, так як завдяки ефективній співпраці державного та приватного сектору рівень економіки істотно збільшиться за рахунок вироблених відрахувань. Також хочеться відзначити, що доцільно створити «корпорації» в яких будуть активно розвивати бізнес і держава, але важливо відзначити, що для більш активної роботи в даній галузі необхідна довіра між досліджуваними суб'єктами і чітке розуміння того, що при взаємодії держави та приватного сектору кожна зі сторін має переваги, а саме приватний сектор займають більш високий рівень на ринку, держава в

свою чергу виділення субсидій підприємствам, пільгове кредитування і т.д.

Незважаючи на збереження в розвинених країнах в останні 10-15 років довготривалої тенденції посилення ролі держави, її пряме втручання в економіку зменшується [4]. У країнах зі стабільною економікою, де підприємці та чиновники довіряють один одному, державно-приватне партнерство виступає ефективною формою взаємодії влади та бізнесу. У Західній Європі створені спеціальні інститути для розвитку державно-приватного партнерства. На його основі протягом останніх 10 років були запущені і реалізовані проекти на суму більше 120 млрд. доларів США [3, С. 104-116.].

У США ДПП має довгу і обширну історію. Найперші формати виникли більше двохсот років тому. Зараз на території країни успішно діють тисячі прикладів ДПП між федеральними, муніципальними органами влади та діловим співтовариством. Найбільш поширеними сферами співробітництва є модернізація інфраструктури, розвиток транспортної системи, економічне використання водних ресурсів, утилізація побутових відходів тощо [5]. Практичний інтерес представляє досвід ДПП з проектування, будівництва та експлуатації Університету в Сан-Дієго (Каліфорнія, США). Зазначений проект у сфері освіти «працює» більше 40 років. Його вартість склала 38 млрд дол. Приватні підприємства забезпечили будівництво та цілодобову технічну підтримку, функціонування кафе, бібліотек. Муніципалітет надав податкові пільги на період будівництва та експлуатації навчального закладу до виплати заборгованості по кредиту. Згідно з домовленістю, сторони розподілили витрати за проектом наступним чином: держава - 10%, приватний сектор - 90% [6, С. 116 – 117.].

У Японії склалася особлива модель взаємовідносин між державою та бізнесом, характерними рисами якої є неконфронтаційність, постійний діалог, готовність враховувати позиції один одного і виробляти єдину платформу для забезпечення загальнонаціональних інтересів. Така модель взаємодії виступає як один з важливих інституційних чинників, що сприяють успішному становленню державно-приватного партнерства в Японії і соціально-економічному розвитку країни в цілому.

У Японії переважає відносно класичної концесії схема «будівництво-передача-управління» (Build-Transfer-Operate або COT) 70% всіх проектів за даними на кінець 2008 р. широко застосовується й інший різновид класичної концесії - «будівництво-управління-передача» (Build-Operate-Transfer або BOT), на яку припадало близько 15% проектів. Комбіноване використання обох вищезазначених концесійних схем застосовують 8% приватних партнерств. У кілька менших масштабах використовувалися такі схеми, як «будівництво-володіння-управління» (Build-Own-Operate або BOO) і «реконструкція-управління» (Renovate-Operate або RO) - відповідно 4% і 3%. Галузеве охоплення японських проектів «ініціативи приватного фінансування» досить широкий і включає автомобільні і залізні дороги, порти, аеропорти, парки, каналізаційні системи, водопроводи побутового та промислового призначення, адміністративні будівлі, об'єкти з утилізації відходів, об'єкти соціального забезпечення, об'єкти охорони здоров'я, автостоянки, підземні вулиці та ін. По термінах дії проекти партнерства досить різні, але в цілому тяжіють до діапазону 25-30 років [7, с. 21].

Лідером у галузі використання ДПП є Великобританія. Британський уряд став одним з перших застосовувати зазначену схему роботи на національному рівні (пілотним проектам було дано старт в кінці 80-х рр., система була розроблена і почала впроваджуватися Кабінетом Дж. Мейджора в 1992 р., але найбільш масштабний розвиток отримала вже при лейбористах з 1997 р.) Основною формою укладання подібних контрактів у Великобританії є «приватна фінансова ініціатива» (ЧФІ, Private Finance Initiative), при якій приватна фірма отримує від держави в особі відомства, органу місцевого самоврядування чи іншого державного інституту замовлення на надання, створення або відновлення основних фондів (наприклад, будівництво лікарні або школи, ремонт станції метро), а також довгострокових послуг з експлуатації (на 25-50 років). При цьому в контракті повинні максимально чітко обумовлюватися терміни виконання роботи,

а також критерії та умови, при виконанні яких держава оплачує надані приватною компанією послуги. Всього на основі даної схеми, за розрахунками International Financial Services London (агентства, що увійшов в 2010 р до складу City UK), було створено 930 ДПП на загальну суму понад 66 млрд.ф.ст. Контракти у формі ЧФІ найчастіше полягали в таких областях, як транспорт, оборона, освіта, охорона здоров'я і правопорядок. За даними Міністерства фінансів, за допомогою контрактів ДПП було побудовано більше 800 шкіл, 70 лікарень, 45 транспортних проектів [8].

Німеччина, країна з традиційно сильною державною владою, порівняно пізно приступила до розробки та реалізації проектів ДПП: активний розвиток ринку ДПП спостерігається з 2003 року. Федеральний уряд Німеччини зміг адаптувати концепцію ДПП до своїх соціальних і економічних завдань, заснованих на прагненні забезпечити максимальну вигоду всім учасникам співробітництва: розпорядникам бюджетних коштів, бізнесу (попутно вирішуючи завдання підтримки малого та середнього підприємництва) і населенню. Успішна, на відміну від багатьох країн, реалізація проектів і комплексний розвиток приватного сектора засновані саме на прийнятій в Німеччині концепції, на особливому розумінні ДПП. Однією з цілей ДПП в Німеччині є боротьба з бідністю. Серед контрактних моделей ДПП (у соціальному і дорожньому будівництві) переважає модель власника. Найбільше проектів реалізується в Німеччині за схемою форфейтинга без права регресу. При порівнянні обсягу інвестицій у проекти ДПП формується зворотна картина. Дорожчі проекти фінансуються без надання державних гарантій. При збереженні в більшості випадків права власності на об'єкт інвестицій за державою воно, як правило, гарантує здійснення платежів за будівництво на умовах укладених контрактів (форфейтинг), розділяючи тим самим ризик незавершення проекту з приватним партнером і дозволяючи тому залучати дешевші кредити. Структура проектів по галузях: освіта 40%, спорт і культура 26%, адміністративні будівлі 18%, інші 8%, пенітенціарна (кримінально-виконавча) система 3%, охорона здоров'я 3%, федеральні об'єкти 2% [4]. Практика системи ДПП у Франції найбільшого поширення набула в сфері охорони здоров'я. У рамках реформи національної системи прийнятий план «Лікарня-2007», який поставив головною метою поживлення інвестиційної політики в лікарняному секторі.

Для України державно-приватне партнерство – це підвищення фінансового рівня країни та удосконалення бюджетного та податкового законодавства з метою поліпшення інвестиційного клімату і розроблення ефективного механізму надання державної підтримки державно-приватного партнерства, а також законодавства з питань впровадження стимулюючого тарифного регулювання. Співпраця держави та бізнесу, як правило, розвивається у тих галузях, які є важливими як для розвитку національної економіки так і економіки в цілому, та соціально значимі для суспільства. Якщо обидва ці фактори збігаються, для розвитку подібних галузей використовується стратегія партнерства держави і приватного бізнесу, наприклад, у формі створення спільних підприємств зі змішаним державно-приватним капіталом. В рамках ДПП держава не тільки отримує додаткове фінансування, але і розділяє з приватним партнером ризики при організації та управлінні спільним проектом.

Виходячи з вищесказаного державно-приватне партнерство – це конструктивна взаємодія держави і підприємницького сектора за для реалізації суспільних значущих завдань. Подібна модель необхідна для розвитку бізнесу, економіки та забезпечення конкурентоспроможності країни. Також існує точка зору, що державно-приватне партнерство - це домовленість між державною і приватною структурами про спільну реалізацію суспільно значущих проектів найбільш ефективним способом і за нижчою вартістю, ніж держава зможе здійснювати самостійно [9, с.8].

На наш погляд, державно-приватне партнерство - це конструктивна взаємодія бізнесу і влади на певний період часу і на вигідних умовах для кожної зі сторін.

Висновки. Таким чином, можна сказати, що державно-приватне партнерство є ключовим механізмом взаємодії між бізнесом і владою, що в свою чергу сприяє

задоволенню потреб як державних, так і приватних. Впровадження поняття ДПП є одним з ключових моментів, які будуть стабілізувати розвиток економічної діяльності та екологічної безпеки, підвищити рівень конкуренції, стабілізувати рівень соціально-економічних ризиків.

Виходячи з вище сказаного, можна зробити висновок, що комплексна модель при взаємодії бізнесу і влади, дає можливість, створити модель партнерства, консолідувати поставлені цілі, методи, принципи організації, а також, врегулювати загальнотеоретичне знання і практичний базис, який, на сьогоднішній день існує, щоб поліпшити взаємодію бізнесу і влади. Також ми розглянули вплив державно-приватного партнерства в західних країнах. І виразно можна зробити висновок, що при успішній реалізації поставленого завдання або концепції реально добитися успіхів при мінімальних втратах. У нашому прикладі в різних країнах використовували різні методи застосування державно-приватного партнерства. І однозначно можна сказати, що взаємодія приватного бізнесу і держави є дуже вигідним капіталовкладенням. Яке через певний термін може залучити додаткові інвестиції, за допомогою яких, можливо створювати інвестиційні інститути за рахунок яких рівень економіки країни буде збільшуватися.

Список використаних джерел.

1. Рисин И.Е., Трещевский Ю.И. Государство и бизнес в регионе. Воронеж, 2003. С. 88.
2. Варнавский В. Партнерство государства и частного сектора: формы, проекты и риски. М.: Наука, 2005. ; Спицын А. Интеграция и модернизация экономики// Экономист. 2005. N 5. С. 3-9
3. Клинова М. Государство и бизнес: формы и стратегии взаимодействия// Мировая экономика и международные отношения. 2006. N 11. С. 104-116.
4. Кузьмін, В. А. Державно -приватне партнерство: досвід реалізації механізму в Німеччині та можливості його використання в Росії [Електронний ресурс] / В. А. Кузьмін. - Режим доступу: http://www.pppinrussia.ru/userfiles/upload/files/PPP%20in%20foring%20country/Kuzmin_PPP_Germany.pdf (дата звернення: 24.10.2013).
5. Программы экономических реформ на 2010–2014 годы „Богатое общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство” [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/128/2013>
6. Чирикова А. Бизнес как субъект социальной политики в современной России // Общество и экономика. – 2006. - № 9. – С. 116 – 117.
7. Иванова, А. О. Развитие державно-приватного партнерства в Японії: автореферат дис. ... Канд. екон. наук / А. О. Иванова. М. : издво МГУ, 2010. 21 с.
8. Про систему державно-приватного партнерства у Великобританії [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.pppinrussia.ru/userfiles/upload/files/PPP%20in%20foring%20country/GB_PPP.pdf (дата звернення: 24.10.2013).
9. Данасарова С.Д. Институт частно-государственного партнерства: становление и развитие в России: автореф. дисс. канд. экон. наук: спец. 08.00.01 / Восточно-Сибирский гос. технологич. ун-т. – Улан-Удэ, 2007. – С. 8

Ключові слова: державно-приватне партнерство, бізнес, влада.

Ключевые слова: государственно-частное партнерство, бизнес, власть

Keywords: public-private partnership, business, government